

פיתול הדבר

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 124

שמות תש"ע

ההוראה בואו נשתיק את כל הענין ולא נזכור את יוסף בכלל.

"וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ" (א יב)

בספר "ילקוט הגרשוני" כתב בשם המגיד מדובנא וכן בשם ספר "כנפי נשרים", כי רבים שואלים מדוע אומות העולם מצויים במספר גדול בעולם ועם ישראל הם מעטים מאד באופן יחסי. ומתרץ שכמו אבנים טובות ומרגליות הם מעט במציאות אך איכותם שווה כמה מאות עצים, וכי. כמו כן עם ישראל מרובים באיכות ואומות העולם מרובים בכמות, ובזה היחס נמצא שווה בסופו של דבר. אומנם במצרים לא נתנו המצרים ליהודים להתעלות, ללמוד את תורתם הקדושה, ולקיים את מצוותיה. וכדי לשמור על האיזון היה צריך להרבות את עם ישראל, ולכן "כאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ".

"ותחיינ את הילדים" (א יז)

פירש רש"י: מספקות מים ומזון. לכאורה, לפי זה כשפרעה שואל את המילדות מדוע עשיתן הדבר הזה "ותחיינ את הילדים" פירוש שאלתו הוא מדוע לא הרגתם ועוד מדוע הבאתם מים ומזון, ומה הן ענו לו? "כי לא כנשים המצרים העבריות כי חיות הנה". נו, זאת תשובה טובה לגבי השאלה מדוע לא הרגתם את הילדים, אך מה הן ענו על השאלה מדוע ספקתם להם מים ומזון?

ומסביר בספר "דברי יאיר ציון" דהמיילדות אמרו לפרעה הואיל והנשים העבריות לא זקוקות למיילדת אין שום סיבה שיקראו לנו, ולכן עשינו "מבצע" שמי שקוראת למילדת מקבלת חבילת טיטולים ושתי חבילות מטרנה, כדי שירצו לקרוא לנו ואולי פעם נזכה ונראה משהי שעוד לא ילדה ונוכל להרוג את בנה...

"ויעש להם בתיים" (א כא)

פירש רש"י בתי כהונה ולוויה ומלכות.

לכאורה רש"י הביא כאן שתי דעות ועשה מהם דעה אחת, שהרי הגמרא במסכת סוטה דף יא עמ' ב' מביאה מחלוקת בין רב ללוי חד אמר בתי כהונה ולוויה, וחד

"ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים נפש" (א ה)

שואל חכם יעקב פיתוסי בספרו "ירך יעקב" מדוע נכפלה בפסוק המילה "נפש", הרי לכאורה מצד הדקדוק היה מספיק לכתוב "ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב שבעים"? או "ויהי כל יוצאי ירך יעקב שבעים נפש".

ומסביר הרב פיתוסי ע"פ הגמרא שאומרת על הפסוק והיה מספר בני ישראל וגו', ולעומת זאת פסוק שני אומר "אשר לא ימד ולא יספר", ומתרת הגמרא כאן בזמן שעושים רצונו של מקום וכאן בזמן שאין עושים רצונו של מקום. וכתבו המפרשים על זה, שבשעה שבני ישראל חוזרים בתשובה והופכים להיות "עושים רצונו של מקום" איך פתאום יהפכו להיות "אשר לא ימד ולא יספר"? ומתרצים המפרשים, שכל אחד מישראל יהיה שקול כנגד הרבה בני אדם וממילא "לא ימד ולא יספר".

ולפי זה אפשר לפרש הפסוק שלפנינו, "ויהי כל נפש יוצאי ירך יעקב", כל אחד מהם, כל נפש מהם היה שקול כנגד "שבעים נפש".

"ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף" (א ח)

פירש רש"י רב ושמואל חד אמר חדש ממש וחד אחר שנתחדשו גזירותיו (סוטה יא עמ' א').

אשר לא ידע: עשה עצמו כאילו לא ידע.

ולכאורה הלשון "נתחדשו גזירותיו" אינה מדויקת. כי המשמעות היא שאלו גזרות ישנות, ורק שעכשיו חדשו אותם, לכאורה היה צריך להיות כתוב שעשה גזרות חדשות.

ומתרץ בספר "ברוך מרדכי" על פי מה שרש"י מפרש בפרשת ויגש: "מה פרעה גוזר ואינו מקיים מבטיח ואינו עושה אף אתה כן". וכתב ב"שפתי חכמים": שהרי כתב בפנקסו שאין עבד מולך ולא לובש בגדי משי, ולא קיים, שהרי המליך אותך שאתה היית עבד.

ואם כן, המלך החדש שקם על מצרים לא התקשה להתעלם מיוסף ומפעולתו הגדולה והעצומה למען מצרים, מפני שהוא טען שכל המינוי של יוסף היה נגד החוק. אמנם אז העלימו עין מהחוק, אך המלך החדש חידש והביא לסדר היום הציבורי את החוק הזה, ועל ידי זה אמר, במקום לעשות ועדת חקירה מי נתן את

לנו הפלא הזה, כבר אין נפקא מינה אם זה בגיל תשעים או בגיל מאה שלושים, הפלא הוא אותו פלא.

"היליכי את הילד הזה וגו' ואני אתן את שכרך. ותקח האשה הילד ותניקהו" (ב ט)

הרב יהודה לייבוש רוזנבוים זצ"ל בספרו "ימי חיך הימים" כותב: העיד הכתוב על צדקתה של יוכבד, שקיימה "ודובר אמת בלבבו" שלא רצתה לקחת את השכר, רק "ותקח האשה הילד" ותו לו. כי ידעה שנתנית השכר היא טעות, שהרי זהו בנה ואילו ידעה בת פרעה שהוא בנה, בודאי לא היתה מציעה כסף. על כן לא רצתה יוכבד לקחת כסף.

"ויאמר אל בנותיו ואיו" (ב כ)

פירש רש"י, הכיר בו שהוא מזרעו של יעקב שהמים עלו לקראתו.

בספר "ימי חיך הימים" כתב על זה רמז נחמד. "איו" ר"ת אברהם יצחק ויעקב.

"ויאמר אליו ה' מזה בידך וגו'" (ד ב)

בספר "ירך יעקב" מפרש בפסוק זה דבר נפלא: המ' של המילה "מזה" מסמלת 40 שנה, ואילו "זה" בגימטריא 12, ורומזת לשנים עשר השבטים. אם כן אמר לו הקב"ה למשה 40 שנה יהיו 12 שבטים בידך. ומשה רבינו ענה "ויאמר מטה" ורצונו לומר שמשה רבינו רוצה גם את ה- 40 שנה וגם "טה" שהם גמטריה 14, והכוונה ל-14 שנה של כיבוש וחלוקה בארץ ישראל.

עונה לו הקב"ה "ויאמר השליכהו ארצה" כלומר, דבר זה לא אתן לך והשליכהו ארצה, אלא רק 40 שנה ולא תכנס לארץ. "וישליכהו ארצה ויהי לנחש" המילה "נחש" עם שלושת האותיות שלה היא גמטריה "יהושע". ואז "וינס משה מפניו" מפני שאין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלוא נימה.

ומוסיף הרב פיתוסקי, לפרש על פי זה מקראי קודש בפרשת חוקת. "וידבר ה' אל משה לאמר קח את המטה והקהל וגו'" לכאורה קשה, מה שייך כאן "לאמר", האם ה' אמר לו לומר משהו, הלא ציוה אותו לקחת את המטה. אלא לפי הנ"ל יבואר שהקב"ה רמז לו אם אתה תאמר – תדבר אל הסלע, אז "קח את המטה", היינו 40 שנה ועוד 14 של כיבוש וחלוקה. אבל בתנאי "ודברתם אל הסלע". אך כיון שבסופו של דבר הכה בסלע, נגזר שלא יכנס לארץ.

אמר בתי מלכות, אז איך רש"י פירש לפי שתי הדעות ביחד?

מבאר הרב מאיר בנימין מנחם דאנון בספרו "באר בשדה", שהגמרא במסכת סוטה מביאה מחלוקת מי היו המילדות. דעה אחת יוכבד ומרים דעה שניה יוכבד ואלישבע אשתו של אהרן. יוצא שיוכבד ודאי היתה פה, והיא הרי קבלה כהונה ולוויה – אהרן ומשה. אלא המחלוקת היא רק לגבי מי היתה השניה. אם נאמר שהשניה היא אלישבע, אז לא הוספנו כלום, אך אם השניה היא מרים, היא הלא התחתנה עם שבט יהודה וממנה יצא מלכות בית דוד, ואז יש לנו פה גם בתי מלכות. והואיל ורש"י פירש לעיל שהמילדות הן יוכבד ומרים לכן פירש גם כאן שהכוונה היא בתי כהונה ולוויה ומלכות. כהונה ולוויה מיוכבד ומלכות ממרים.

"וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי" (ב א)

מפרש רש"י שיוכבד היתה בת מאה שלושים שנה כשילדה את משה. ומקשים כל המפרשים מדוע כששרה אמנו ילדה את יצחק והיא בת תשעים שנה עשו מזה עסק שלם, ואילו כשיוכבד ילדה את משה בגיל מאה שלושים, התורה אפילו לא כותבת את זה ורק רש"י פירש לנו דבר זה.

ונאמרו בזה תירוצים, עיין רמב"ן והמגיד מדובנא.

ובספר "גורל גדליהו" מפרש, אך לפני כן נביא משל.

לפני כמה שנים שלחה סוכנות החלל האמריקאית שתי חלליות למאדים. חלליות אלו טסו שבעה חודשים במהירות 40,000 ק"מ לשעה, ונחתו על המאדים במקום שקבעו המדענים. הרי זה פלא עצום וחכמה גדולה. ולמרבה התדהמה רוב האנשים ששאלתי כלל וכלל לא שמעו על מאורע זה... לעומת זאת, כאשר שואלים כל אדם על מה שהתרחש בשנת תשכ"ט כאשר שלחו האמריקאים חללית לירח, את זה כולם יודעים. והרי זה הרבה פחות מפליא מאשר הנחיתה על המאדים, אז מדוע אין פרופורציה בין שני המאורעות?

התשובה היא, שכל החכמה היא למצוא את הנוסחה איך אפשר להתגבר על כח המשיכה של כדור הארץ ולהצליח להוציא חללית אל מחוץ לאטמוספירה. אך אחרי שמצאו את הנוסחה אין כבר הרבה הבדל אם זה הגיע עד הירח או עד המאדים, היינו הך.

כך, אומר ה"גורל גדליהו" לגבי השאלה הנ"ל. הקב"ה הראה שאשה יכולה ללדת גם בגיל תשעים, וזה היה פלא עצום וסיבה לכתוב זאת בתורה. אבל אחרי שנודע

להערות, הארות ולתרומות ובכל ענייני הגליון נא לפנות: 050-4147001

ניתן להוריד את העלון בכתובת האתר: www.Leorhaner.co.il